Boss, you can try some fresh grass
Eat me, if you can
LONG LIVE FORMALIN

जनता महाविद्यालय, चंद्रपूर
गृहअर्थशास्त्र विभाग
आय.सी.टी.च्या माध्यमातुन,
सेमेस्टर –४

आरोग्य आणि पोषण

अन्न भेसळ

- प्रस्तावना:—मानवाचे आरोग्य उत्तम ठेवण्यासाठी उत्तम व समतोल आहाराची गरज असते आणि चांगल्या आरोग्यावर यशपूर्ण जीवन निर्भर आहे. प्रत्येक गृहिणीला आपल्याला कुटुंबाचेव्यवस्थापन करतांना कुटुंबातील सदस्यांतील आहाराचेनियोजन करावे लागते. हे नियोजन करतांना आहरा शुद्ध, आरोग्य पूर्ण कसा राहील यावर ही लक्ष द्यावे लागते. प्रत्येक पदार्थात कसली न कसली भेसळ केली जाते. परंतु आजच्या परिस्थीतीच्या मागे उपभोक्ता—ग्राहक—गृहिणीला अनेक खादयपदार्थातील अन्न भेसळीच्या समस्येला तोंड द्यावे लागते.

व्याख्या

- ''शुद्ध स्वरुपाच्या अन्नपदार्थात कायद्याच्या परवानगी शिवाय जाणीवपूर्वक किंवा नकळत झालेले अयोग्य पदार्थांचे मिश्रण म्हणजे अन्न भेसळ होय.''

अन्नाची व्याख्या–''अन्न म्हणजे औषधी आणि पाणी सोडून कोणत्या पदार्थ, जयाचा मानव खाण्यासाठी किंवा पेय म्हणून पिण्यासाठी उपयोग करतो त्याला अन्न म्हणतात.''

कारणे

- नफा मिळविण्यासाठी अन्न भेसळ करणे.
- एखाद्या वस्तूची मांगणी वाढली असल्यास पुरवढा कमी असला तर भेसळ करून पदार्थ विकणे.
- ग्राहक अज्ञान आहे हे व्यापाऱ्याला माहित असते.
- अन्नपदार्थ आकर्षक दिसण्यासाठी कशाचाही वापर करणे ग्राहक किंवा उपभोक्ता हे संगठीत नसतात.

कायदा

- अन्न भेसळ इतकी वाढली कि त्यासाठी सरकारला कायदा काढावा लागला. सत्र 1954 साली भारतात अन्न भेसळ प्रतिबंध कायदा संमत/पास झाला व तो 1 जून 1955 मध्ये भारत लागु झाला. 1970 मध्ये महाराष्ट्र शासन ने यावर बदल करण्यात आले. 1976 मध्ये अन्न भेसळ कायदानुसार भागीदारी संस्था किंवा कंपनीया कायदानुसार गुनाह करण्यास त्यावर दंड दिला जाईल.

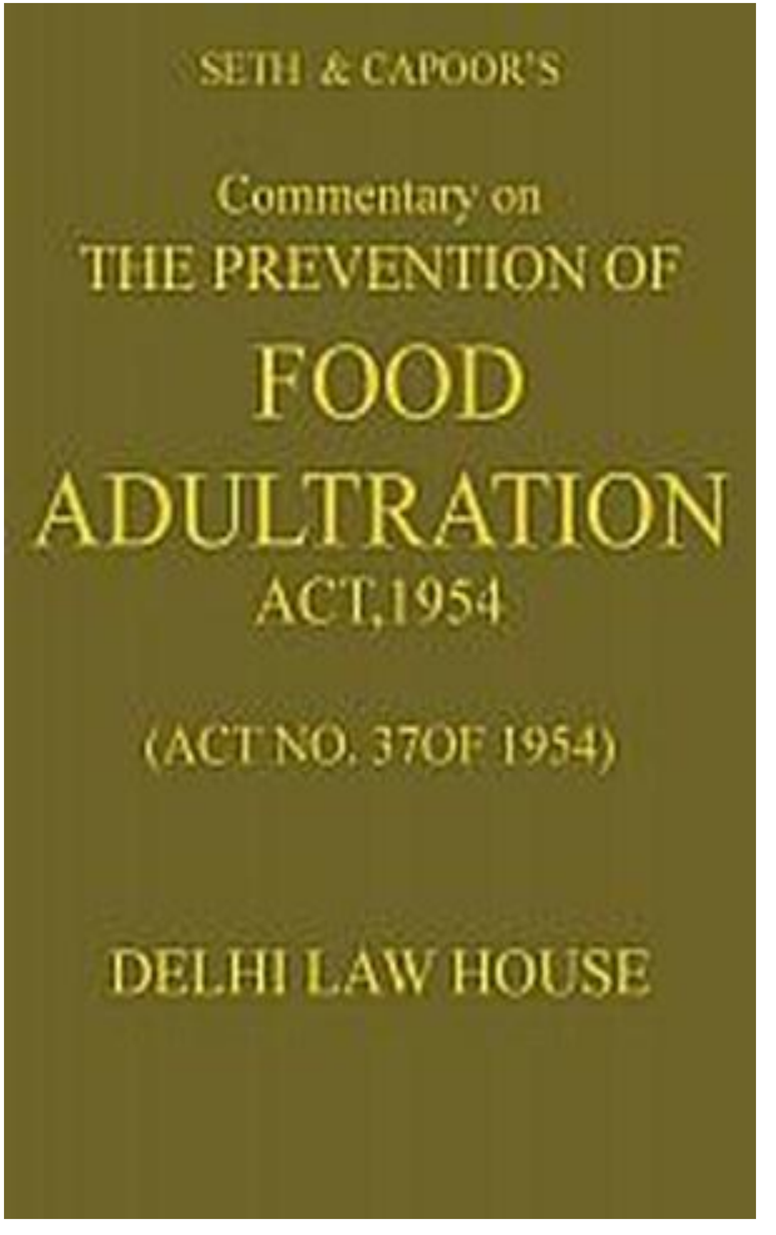

SOURCES OF FOOD CONTAMINATION
RAW MATERIALS / INGREDIENTS
FOOD HANDLERS / MAN
WATER
FOOD
PACKAGING MATERIAL
AIR / DUST
SOIL
GARBAGE & SEWAGE
RODENTS
INSECTS
ANIMALS & BIRDS

खाद्य पदार्थ मध्ये भेसळ ओळखणे

- चहा पावडर :–लाकडाचा भूसा, वापरलेली चहापत्ती वाळवून पुन्हा त्यात मिसळणे.
- भेसळ ओळखणे :– ओल्या टिप कागद करून त्यावर चहापत्ती टाकावी. चहापत्ती टाकल्यावर टिप कागदाचा रंग बदलतो. टिप कागदावर रंग पिवळा,लाल रंग येतो .

खाद्य पदार्थ मध्ये भेसळ ओळखणे

- रवा :–रव्याचे वजन वाढण्याकरिता बारीक बारीक लोह कणांची भेसळ केली जाते.

- भेसळ ओळखणे :– लोहकण असलेल्या रव्यात चुंबक फिरविल्यास त्याला लोह कण चिपकतात.

खाद्य पदार्थ मध्ये भेसळ ओळखणे

- तुर दाळ :– उच्च प्रतिच्या डाळीत कनिष्ट प्रतिची दाळ मिसळल्या जाते व केसरी दाळ मिसळतात किंवा डाळीला मेटेनिल यलो रंग लावला.

- भेसळ ओळखणे :– डाळीमध्ये थोडे हाइड्रोक्लोरिक अम्ल टाकल्यास लालसर रंग येतो. केसरी युक्त डाळीचा शरीरावर हानिकारक परिणाम होतो.

मसालेचे पदार्थां मध्ये भेसळ

- हळद पावडर :– पिवळी माती, मेटेनिल यलो रंग, मिसळतात, मका पावडरल, तांदळाच्या पीठीला रंग देवून सुकल्यानंतर हळदी मिसळतात.

- भेसळ ओळखणे :– हळद पाण्यात टाकून हाइड्रोक्लोरिक अम्ल त्यावर टाकावे. ताबडतोब लालसर रंग येतो.

मसालेचे पदार्थां मध्ये भेसळ

- तिखटः– तिखट लाल दिसावे म्हणून लाल रंग टाकल्या जातो. वजन वाढावे म्हणून लाकडाचा भुसा टाकल्या जातो.
- भेसळ ओळखणेः– पाण्यात टाकल्याने पाण्याचा रंग लाल होतो आणि भुसा असेल तर तो वर तंरगतो.

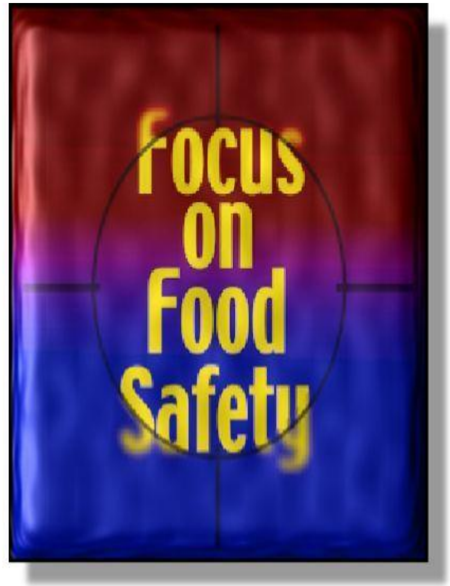
Focus
on
Food
Safety

निष्कर्ष

- आजच्या ग्राहकनी जागृत झाले पाहिजे कारण व्यापारी वर्ग आपल्या नफ्यासाठी अन्न भेसळ करित असतात. त्यासाठी किती ही कायदा तयार केला तरी प्रत्येकाने जागे होऊन अन्न भेसळीच्या विरूद्ध जागृत होणे गरजेचे आहे.

मस्त खा व स्वस्थ रहा